Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, JUSTITIE EN WERK
DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN, ARMOEDEBESTRIJDING, CULTUUR EN GELIJKE KANSEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: **- Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 2022 tot uitvoering van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de organisatie, samenstelling en werking van de afdelingen gesloten oriëntatie, gesloten begeleiding en gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar in de gemeenschapsinstellingen, wat betreft de afdeling kortverblijf in de gemeenschapsinstellingen**

- Principiële goedkeuring

Samenvatting

De Vlaamse Regering besliste op 19 april 2024 een decretale rechtsgrond te voorzien om jongeren toe te vertrouwen aan een module kortverblijf in een afdeling binnen een gemeenschapsinstelling voor een periode van veertien dagen. Door een versnelde door- en uitstroom worden meer instroommogelijkheden binnen de capaciteit gerealiseerd en bieden we de jeugdmagistratuur een bijkomende, meer gedifferentieerde mogelijkheid naast de bestaande instroommodaliteiten.

De module kortverblijf is een kort residentieel traject met twee duidelijke doelstellingen.

- Het ondersteunen van de nieuwe ambulante reacties binnen het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht in functie van een sterke en zichtbare opstart van een dergelijk ambulant traject. Vanuit de module kortverblijf wordt op een aanklampende wijze ingezet op het faciliteren en ondersteunen van ambulante reacties en trajecten.
- Het inzetten op het versterken en versnellen van noodzakelijke partnerschappen bij beslissingen tot gesloten begeleiding. Door de beslissingslijnen aan te pakken, moet een gedifferentieerde aanpak op maat en een versnelde uitstroom met gepaste begeleiding in de context gerealiseerd worden.

In het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 is voorzien in de nodige maatregelen in functie van de capaciteitsdruk op de gesloten instellingen. Het voorliggend besluit geeft hier uitvoering aan.

Met dit voorontwerp van besluit wordt voorzien in de uitwerking van het aanbod kortverblijf in de gemeenschapsinstellingen en de structurele financiering van de uitstroom na kortverblijf, in het bijzonder het aanbod delictgerichte contextbegeleiding.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT

Beleidsveld: Opgroeien en Justitie en Handhaving
Inhoudelijk structuurelement: Jeugddelinquentie

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Bijgaande voorontwerp van besluit werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2025/08 van 14 januari 2025.

2. INHOUD

A. ALGEMENE SITUERING

Op 24 april 2020 nam de Vlaamse Regering in het kader van corona een aantal belangrijke maatregelen om de druk op de Gemeenschapsinstellingen aan te pakken.

Eén van de maatregelen betrof het tijdelijk verhogen van de instroomcapaciteit door het mogelijk maken van 'kortverblijf in combinatie met ambulante begeleiding' in de gemeenschapsinstelling. De module kortverblijf had in eerste instantie een tijdelijk en experimenteel karakter en werd eind april 2020 opgezet in functie van twee duidelijke doelstellingen:

- Het verhogen van de instroommogelijkheden van de gemeenschapsinstellingen en het terugdringen van het aantal 'weigeringen inzake de zgn. 'bufferfeiten' en het gevoel van straffeloosheid;
- Het versterken en versnellen van noodzakelijke partnerschappen inzake beslissingen tot gesloten begeleiding teneinde een gedifferentieerde aanpak op maat en een versnelde doorstroom met gepaste begeleiding in de context te realiseren.

Uit de permanente monitoring bleek dat doorheen piekperiodes de differentiatie via kortverblijf een efficiënte en noodzakelijke ingreep is in het vermijden van weigeringen en het anticiperen/opvangen van deze overdruk.

Ook inhoudelijk werd kortverblijf door alle betrokken actoren als zeer positief ervaren. Op niveau van het versterken en vereenvoudigen van beslissingen ervaren de partners het werken met herkenbare aanspreekpunten als een zeer grote vooruitgang. Het inzetten op vaste contacten en herkenbare referentiefiguren is een belangrijke meerwaarde.

Het koppelen aan een snel en inhoudelijk gedifferentieerd uitstroomtraject na veertien dagen (lopende maatregel, HCA-maatregel, ambulante maatregel, delictgerichte contextbegeleiding) en de snelle beschikbaarheid met meerdere opties laat een besluitvorming op maat toe.

Omwille van de positieve impact op het jarenlange capaciteitsissue in de gemeenschapsinstellingen alsook de positieve evaluatie zowel inhoudelijk als kwantitatief werd na de opstart voorzien in een verlenging van deze maatregel en tenslotte ook een decretale rechtsgrond. Met het decreet van 19 april 2024 werd het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht gewijzigd en werd een formele rechtsgrond ingevoegd voor het aanbod kortverblijf in de gemeenschapsinstellingen.

De module kortverblijf wordt gezien als:

- Een snelle start richting een begeleidend traject gericht op re-integratie in de eigen omgeving: de module kortverblijf is te koppelen aan een inhoudelijk, begeleidend en herstelgericht traject, dat kan variëren naar intensiteit en dit op maat van de jongere in kwestie. Deze variatie in intensiteit kan gaan van de herbevestiging van de mogelijks al lopende begeleiding, een bijkomende herstelgerichte actie en/of een intensievere vorm van delichtgerichte contextbegeleiding. Hoe groter de noodzaak tot ondersteuning, hoe intenser het traject na het verblijf in de module kortverblijf.
- Een bijkomend constructief aanbod om de instroommogelijkheden in de gemeenschapsinstelling te verhogen.
- Een mogelijk alternatief bij het (tijdelijk) niet aangrijpen door de jongere van de kans om aan constructieve voorstellen mee te werken.
- Binnen het aangeboden programma van de module kortverblijf worden activiteiten ingezet die zich enerzijds richten op het verkleinen van de risico's en anderzijds op het invullen van de levensbehoeften gericht op welzijn en motivatie.

Elk verblijf binnen een module kortverblijf is gekoppeld aan een inhoudelijke, forensische en orthopedagogische component. Het gaat om flexibele trajecten waarbij zo snel en zo veel als mogelijk de mogelijkheden binnen de reguliere hulpverlening worden betrokken en geactiveerd.

Het is in eerste instantie de bedoeling om op maat van de minderjarige zo veel als mogelijk de link te leggen naar al lopende begeleiding of ondersteuning en/of een herstelgericht aanbod waaronder een daderslachtofferbemiddeling. Enkel indien noodzakelijk en dit na advies van de sociale dienst kan bijkomend een intensieve begeleiding worden voorzien onder de vorm van de zogenaamde 'delictgerichte contextbegeleiding'. Deze intensieve begeleiding wordt opgenomen door de regionale partners die hiertoe erkend zijn.

B. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1. Dit artikel wijzigt het opschrift van de besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 2022 tot uitvoering van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, aangezien dit besluit met deze wijzigingen naast de afdelingen oriëntatie, gesloten begeleiding en gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar voortaan ook uitvoering geeft aan de organisatie, samenstelling en werking van de afdeling kortverblijf.

Artikel 2. voegt de definitie toe van de afdeling kortverblijf en behoeft geen verdere commentaar behoeven.

Artikel 3 Dit artikel voegt een afdeling kortverblijf toe en beschrijft de inhoudelijke werking en organisatie van de afdeling kortverblijf.

Het team binnen de afdeling kortverblijf is zoals bij de afdelingen gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding multisdisciplinair samengesteld en bestaat uit een trajectcoördinator, een contextwerker, een begeleider van de afdeling kortverblijf en een begeleider van een privaat begeleidingsaanbod als die al betrokken is.

Het programma binnen een module kortverblijf verloopt in twee fases, een verkenningsfase en een verdiepende fase.

De eerste fase van de module kortverblijf is gericht op verkenning en beeldvorming. Er wordt samen met de jongere en zijn context in kaart gebracht wat de aanleiding vormt voor de plaatsing (delictanalyse of schending voorwaarden) en binnen welke criminogene domeinen er zich moeilijkheden maar ook mogelijkheden voordoen. Informatie wordt verzameld aan de hand van gesprekken met de jongere, zijn

context, externe hulpverlening, school en de consulent, individueel of met meerdere betrokkenen tezamen afhankelijke van wie welke informatie kan en/of wil delen.
Er wordt aan de slag gegaan met de levensbehoeften en er wordt stilgestaan bij het welbevinden van de jongere en zijn context. Ook wordt er voldoende ruimte gecreëerd om aan de slag te gaan rond herstel en motivationele componenten. Tijdens de verkenningsfase wordt er gewerkt aan opbouw van deelname aan het samenleven in groep. Ook binnen het luik school/werk wordt met de jongere bekeken welke acties ondernomen dienen te worden. Er wordt bekeken waar de jongere staat in zijn of haar onderwijsloopbaan, en in welk intern onderwijstraject de jongere na de kennismaking instroomt.
Het doel van dit interne onderwijstraject is om de breuk met het traject buiten de GI zo minimaal mogelijk te maken en in te zetten op continuïteit en structuur.

Aan het einde van de verkenningsfase wordt alle informatieverzameling gebundeld. Deze informatie vormt de basis voor het trajectoverleg.

Tijdens het trajectoverleg wordt op basis van de aangewende beeldvorming, criminogene domeinen en levensbehoeften multidisciplinair afgestemd rond welk mogelijk vervolgtraject is aangewezen:

- Een toeleiding naar een hulpverlenings- of begeleidingstraject. Als de jongere al een lopend hulpverleningstraject heeft, wordt er vanuit een module kortverblijf hiermee samengewerkt.
- Als de inschatting is dat een herstelgerichte actie aangewezen is, kan er via de gebruikelijke weg (advies en beslissing via sociale dienst jeugdrechtbank en jeugdrechter) geopteerd worden voor samenwerking met een HCA-dienst.
- Als een meer intensieve begeleiding noodzakelijk wordt geacht in het partnerschap start die voor 3 maanden, gemotiveerd verlengbaar tot 6 maanden om zo indien noodzakelijk per jongere de kostprijs van één intensieve begeleiding en ondersteuning, aan eenzelfde budget als delictgerichte contextbegeleiding, af te dekken. Hierbij is ook het partnerschap met de werking van de regionale toegangspoorten in functie van continuïteit, toegang en het beheer van de capaciteit van delictgerichte contextbegeleiding van belang.

Na het trajectoverleg start de volgende verdiepende fase. Deze periode is enerzijds gericht op het zo maximaal als mogelijk vergroten van inzichten en vaardigheden, anderzijds op het terug positief in verbinding treden met context in functie van voorbereiding op terugkeer. De blik van de jongere wordt hier al maximaal naar buiten gericht te worden, naar gekende of nieuw in te schakelen partners die de begeleiding (zullen) opnemen. Tijdens deze fase vinden verschillende doelgerichte activiteiten plaats en worden inhoudelijke sessies georganiseerd om de jongere te ondersteunen bij de opmaak van zijn engagementsplan. Dit engagementsplan is een vertaling van de jongere omtrent criminogene domeinen en levensbehoeften en bevat een plan van aanpak op maat.

Het engagementsplan wordt afgestemd met alle betrokkenen. Ook de context en hulpverlening) wordt betrokken. Op het einde van zijn verblijf bezorgt de jongere zijn engagementsplan aan de jeugdrechter en formuleert de sociale dienst een advies over het aangewezen uitstroomtraject.

Paragraaf drie voorziet in een subsidie voor voorzieningen die erkend zijn om de typemodule delictgerichte contextbegeleiding aan te bieden voor de uitstroom van minderjarigen vanuit de afdeling kortverblijf in de gemeenschapsinstelling en bepaalt de voorwaarden. De subsidie kan binnen een jaarplafond, en mits de reguliere capaciteit is uitgeput, worden ontvangen. Deze subsidie wordt proportioneel verrekend naar het aantal begeleidingsdagen in de maand van opstart en afsluiting. Deze subsidie kan worden toegekend voor drie maanden, éénmalig verlengbaar tot zes maanden na motivatie door de jeugdrechter.

Artikel 4. Hiermee worden de kwaliteitseisen waaraan de werking van de afdelingen van de gemeenschapsinstellingen moeten voldoen ook van toepassing voor de afdeling kortverblijf.

Artikel 5. belast de Vlaamse minister, bevoegd voor justitie en handhaving en de Vlaamse minister bevoegd voor opgroeien met de uitvoering van dit besluit.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Sinds de start van kortverblijf werd het aantal aanvragen door de 14 jeugdrechtbanken in Vlaanderen en (Nederlandstalig) Brussel systematisch gemonitord. Voor de jaren 2022, 2023 en 2024 registreerden we het aantal opnames kortverblijf op respectievelijk 299, 291 en 324. De inzet van kortverblijf is dus de voorbije periode stabiel met een stijgende tendens in 2024 voor het aantal plaatsen dat voor kortverblijf wordt voorzien, i.c. 22 plaatsen zoals vastgelegd in het ministerieel besluit betreffende de capaciteit van de gemeenschapsinstellingen. Op basis van de vragen vanuit de jeugdrechtbanken en het gebruik van kortverblijf kunnen we stellen dat dit aan een grote behoefte voldoet en dat er periodes zijn waar in bepaalde gerechtelijke arrondissementen (hoofdzakelijk Dendermonde, Gent) er signalen zijn dat de vraag het aanbod overtreft.

Uit de monitoring op Vlaams niveau weten we daarenboven dat het noodzakelijk is om te voorzien dat ca. 50% van het aantal ingestroomde jongeren in kortverblijf na 14 dagen resulteert in een vraag, advies tot een verder traject bij een dienst voor delictgerichte contextbegeleiding.

Gelet op de stijgende vraag en de signalen dat er op bepaalde momenten van overdruk nood is aan bijkomende reactiemogelijkheden, is evident dat het in de planning zit om op korte termijn (zomer 2025) een bijkomende leefgroep in te zetten voor kortverblijf. We voorzien hierdoor dat ook de mogelijke instroom naar delictgerichte contextbegeleiding na kortverblijf zal stijgen. We gaan uit op basis van de cijfers van de voorgaande jaren dat het aantal opnames kortverblijf stijgt richting ca. 375 opnames op jaarbasis.

Gelet op het aantal kortverblijven op jaarbasis, de ratio van 50% (uitstroom naar delichtgerichte contextbegeleiding), de gemiddelde begeleidingsperiode van 4,5 maanden (minimum 3 tot maximum 6 maanden) en de kost per maand begeleiding komen we op volgende begroting.

Berekening pxq = 375 opnames kortverblijf waarvan 50% naar delictgerichte contextbegeleiding x 2221,75 (kost per maand) x 4,5 (gemiddelde begeleidingsperiode) = 1.874.601 euro.

Deze uitgaven zullen zowel in VAK als in VEK voor 1.874.601 euro worden aangerekend op begrotingsartikel GDF-AGEF2MA-WT van de begroting van Opgroeien regie in het kader van nieuw beleid 2025.

Het advies van de Inspecteur van Financiën werd verleend op 12 juni 2025.

Het begrotingsakkoord werd aangevraagd op 20 juni 2025.

B. ESR-TOETS

De ESR-impact van voorliggend voorstel bedraagt ESR neutraal.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van besluit heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget van de Vlaamse overheid. zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

1 Personeel: het voorstel heeft geen weerslag op gebied van personeelsinzet;
2 Werkingsuitgaven: het voorstel heeft geen weerslag op de lopende uitgaven van de lokale of provinciale besturen;
3 Investeringen en schulden: het voorstel heeft geen investeringen als gevolg;
4 Ontvangsten: het voorstel heeft geen bijkomende ontvangsten als gevolg.

Conclusie: het voorstel heeft geen weerslag op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Na de eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering zal dit voorontwerp van besluit voor advies worden voorgelegd aan de Raad van State.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 2022 tot uitvoering van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de organisatie, samenstelling en werking van de afdelingen gesloten oriëntatie, gesloten begeleiding en gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar in de gemeenschapsinstellingen, wat betreft de afdeling kortverblijf in de gemeenschapsinstellingen;

2° de Vlaamse minister van Welzijn, Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de Raad van State in te winnen, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Zuhal DEMIR

De Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Caroline GENNEZ